

Jæren Distriktpsikiatriske Senter

Diagnoser – til nytte eller ulempe?

M44

01.02.2018

Stig Heskestad

Semantikk

diagnosis

=

dia-gnosis

=

gjennom kunnskap

Diagnoseteori

- For å skape orden og oversikt
- For å sette navn på og dermed kontroll over
- For å forenkle kommunikasjon

Diagnoseteori

To hovedformer for diagnostikk:

- Etiologisk, dvs. basert på årsaksforhold
- Sympomatologisk, dvs. basert på symptomer

Diagnoseteori

Hvilken nytte har vi av diagnoser?

1. Behandling: diagnosen er retningsgivende for behandling
2. Forskning: Er avgjørende for behandlingsforskning og epidemiologisk forskning
3. Prognose: Kan si noe om sykdomsforløp
4. Administrasjon: Sier noe om hvilke arbeidsoppgaver helsevesenet har

Diagnoseteori

Goder ved diagnoser:

- Kan for pasienter og pårørende gi en aksept og forståelse (for eksempel Alzheimer, ADHD)
- Kan utløse hjelperessurser (for eksempel i skole, NAV)

Diagnoseteori

Farer ved diagnostikk

- Diagnoser kan oppleves som stigmatiserende og skremmende
- Diagnoser kan virke sementerende
- Diagnoser sier ikke noe om de menneskelige ressurser

Misbruk av diagnoser ?

- Diagnoser brukt av regimer for å kvitte seg med uønskede, brysomme mennesker
- Noen diagnoser er automatisk ansvarsfraskrivende i forhold til rettsvesenet
- Noen diagnoser markedsføres av farmasøytisk industri.
- I dagligtale: «sinnssykt bra!»

Diagnoseteori

Avgrensing mot normalitet

- Grensende er flytende
- Med årene har diagnosespekteret ekspandert på bekostning av normalitet
- Er grensen mot normalitet kvalitativ eller kvantitativ?
- Diagnosen er gjerne billetten inn i helsevesenet - ”rett til helsehjelp”

Diagnoseteori

Hva er et helseproblem?

= det som folk går til legen med

Individualisert helseforståelse:

Hver enkelt definerer selv hva som er et helseproblem.

Et eksempel: Diagnose avhenger av sosial tilpasning

Et enegget tvillingpar viser i 10-års alder begge aggressive og psykopatiske trekk.

De blir da atskilt og vokser opp i hver sin familie

Eksempel forts.:

- Tvilling A
 - Vokser opp i fattig arbeidsmiljø i storbyen
 - Lite utdanning
 - Lite sosial kontroll
 - Bli kriminell og tilbringer år i fengsel

Eksempel forts.:

- Tvilling B
 - Vokser opp i middelklassemiljø
 - Får god utdanning
 - Får jobb i forretningslivet
 - Er smart, hensynsløs og beregnende
 - Tjener godt og får anseelse

Eksempel forts.:

Forskjellen på de to tvillingene er måten de har tilpasset seg samfunnet.

En grundig psykiatrisk vurdering vil avsløre at de begge har samme personlighetsavvik.

Blant folk flest betraktes tvilling A som en asosial avviker, mens tvilling B betraktes som en vellykket forretningsmann.

Kategorier og dimensjoner

ikke deprimert

deprimert

ingen tristhet---lei av og til-----tung til sinns----alvorl. dep.

Sykdomsbegrepet i psykiatrien

- I somatikken:
 - Hun har en lungebetennelse
 - Han har et hjerteinfarkt
- I psykiatrien:
 - Hun er bipolar
 - Han er schizofren

Diagnosesystem

- ICD
 - =International Classification of Diseases
 - WHO (dvs. alle FN land)
 - Omfatter alle typer sykdommer
 - Nå den 10. versjon (ICD-10)

Diagnosesystem

- DSM
 - = Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders
 - Er et amerikansk system
 - Omfatter bare mentale lidelser
 - Nå den 4. versjonen (skrives IV)

Alvorlig depresjon, kriterier

**En tydelig forandring fra tidligere fungering hvor
5 eller flere av følgende symptomer tilstede i minst 2 uker:**

- 1. Senket stemningsleie*
- 2. Tapt interesse og glede ved aktiviteter*
- 3. Betydelig vekttap uten slanking*
- 4. Forstyrret søvn*
- 5. Kroppslig treghet*
- 6. Mangel på energi*
- 7. Overdreven selvbebreidelser / skyldfølelse*
- 8. Vansker med tenking, konsentrasjon*
- 9. Påtrengende tanker om død / selvmord*

Plagene kan ikke forklares ved sorg, kroppslig sykdom eller rus

Har diagnoser datostempling?

Diagnosen settes når lidelsen har sitt høydepunkt, vanligvis ved innleggelse.

Diagnoser knyttes til en behandlingssekvens og har sin gyldighet knyttet til aktuell behandling

Har diagnoser datostempling?

Mange diagnoser sier også noe om prognose.

Noen lidelser ses på som varige (=langvarige), for eksempel:

- Schizofreni
- Bipolar lidelse

Konklusjoner

- Diagnoser er et forsøk på å skape orden og oversikt

Konklusjoner

- Diagnoser er et forsøk på å skape orden og oversikt
- Diagnoser utløser rettigheter

Konklusjoner

- Diagnoser er et forsøk på å skape orden og oversikt
- Diagnoser utløser rettigheter
- Diagnoser kan veilede oss

Konklusjoner

- Diagnoser er et forsøk på å skape orden og oversikt
- Diagnoser utløser rettigheter
- Diagnoser kan veilede oss
- Diagnoser kan villedde oss

